

Groen College Goes

Didactische kanteling in voorbereiding

Er is al 110 jaar landbouwonderwijs in Goes, maar de school kijkt vooral naar de toekomst. Twee recente ontwikkelingen zijn de verdere uitbreiding van het projectonderwijs en koppeling van het leerwerktraject aan de bol op niveau 2. Het zijn tegelijk pilots voor een verdeling van de vmbo- en mbo-opleidingen op de locatie in drie units.

Elise Fokke en Annelieke van 't Heug (beiden 16) hebben eigenlijk wiskunde, maar vinden het niet erg dat een keertje te missen. Ze tonen de dierenverblijven van het Groen College. Het leukste plekje van de school, vinden ze. Ze lopen langs de geiten, de katten, het varken en de konijnen, de papegaaien, slangen, gekko's en vogelspinnen. Bijna een kleine dierentuin, waar de leerlingen zelf ook verzorgingsbeurten hebben. Annelieke in elk geval, want Elise

heeft in het vierde jaar vmbo gekozen voor bloemschikken. Op dinsdag, stagedag, werkt ze in een bloemenwinkel en Annelieke helpt op een kinderboerderij.

"Vorig jaar was een superjaar", vertelt Elise. "Een superleuke klas, je kon bij iedereen terecht, bij leerlingen en docenten, het ging heel goed en er was ook tijd voor geintjes en lol." Het vierde jaar is pas een paar weken oud, maar ze hebben er alle vertrouwen in.

Voor volgend jaar denkt ze, behalve

aan wedstrijden hardrijden op de schaats, aan een opleiding SPW en pabo ("eigenlijk voor kleuterjuf"). Annelieke blijft op het Groen College als ze inderdaad mbo diervverzorging gaat doen. Maar er kan nog veel veranderen.

Bedrijfsstructuur

Tegelijk is er bedrijvigheid in het open-leercentrum, de plek waar de vijf stichtingen van het 'projectonderwijs in maatschappelijke context' zijn gevestigd. Begeleider Piet Voet wijst naar verschillende hoeken van het lokaal. "Daar zitten leerlingen groene ruimte. Ze runnen Aqua Terra Nova (ATN), de eerste stichting die een jaar of vijf geleden is begonnen. Hier zit ABV; dat staat voor agrarische bedrijfsvernieuwing, en die is voor mbo'ers van akkerbouw, veehouderij en fruitteelt." Florista, Animal lifestyle en de Projectgroep Paardenhouderij zijn kortgeleden gestart. Bij dit projectonderwijs, ontwikkeld onder leiding van Wim van der Zwan, werken leerlingen in commerciële bedrijven. Ze staan ingeschreven bij de Kamer van Koophandel en verwerken opdrachten op hun vakgebied. Bijvoorbeeld de herinrichting en aanleg van een tuin, een onderzoek naar de haalbaarheid van een windmolen, ondersteuning bij Indoor Zeeland, planning van fietsroutes of advies over gebruik van een onkruidblazer voor biologische boeren. Hun inkomsten worden weer geïnvesteerd in de stichting. "We zijn nu bezig de start voor te bereiden", vertelt Joep Withagen (19), voorzitter van de ATN-groep. Projecten binnenhalen, offertes opstellen en een presentatie maken voor de derdejaars die vanaf volgende week als uitvoerders aan de slag gaan. De vierdejaars, de managers, hebben eind vorig jaar de stichtingen, met de nog lopende projecten, overgenomen van de leerlingen die de school verlieten. Er is een complete bedrijfsstructuur opgezet. Zo is er een financieel manager aangesteld, een afdeling PR, personeelszaken en administratie, een ict-team en een voorzitter. Alle aspecten van het ondernemerschap komen aan de orde. De nadruk ligt op verantwoordelijkheid en zelfstandigheid, en verder zijn vaardigheden zoals flexibiliteit, creativiteit en

klantgerichtheid belangrijk. Ze spreken elkaar ook aan op resultaten en vragen hun coach om aanvullend onderwijs over bijvoorbeeld bedrijfs-economie of vakinhoudelijke onderwerpen.

"Je leert commercieel denken", vertellen Harm de Wilde (19), voorzitter van de stichting ABV, en Hanneke Verhage (18), een van de managers van ATN. "Je leert ook organiseren en je leert met mensen omgaan, hoe je ze kunt sturen."

Vechten

De vierdejaars bol-leerlingen werken drie dagen per week aan de projecten en krijgen steun van bbl'ers op hetzelfde niveau 4. Eén dag hebben ze doorstroomvakken zoals Nederlands, Engels en wiskunde en ze lopen een dag stage. Hij is er heel druk mee bezig, zegt Harm. "In de schoolbanken zitten en luisteren de hele dag, was niks voor mij. Ik ben liever zelf aan het organiseren. Je bent bezig en daar leer je van." Soms zijn de dagen lang, maar hij heeft geen moeite zich te motiveren.

Harm vindt dat er wel een cultuurverschil met groenmensen is. "Zij doen vooral dienstverlening terwijl akkerbouw puur productie is. Het maakt het voor ons lastiger om projecten te vinden en geld te verdienen." Bovendien hebben de ABV'ers een andere instelling. Ze zijn vaak minder gedreven dan de ATN-groep, misschien omdat ze vaak thuis nog op het bedrijf werken en liefst op school direct met die beroepspraktijk bezig willen zijn. "Ik ben weleens jaloers als ik zie hoe dat bij jullie gaat", knikt Harm naar Hanneke. "Als voorzitter zou ik het komend jaar graag willen bereiken dat mijn medemanagers het idee krijgen dat dit bedrijf van ons is en dat ze gaan denken: daar zet ik me voor in en daar wil ik echt een goed resultaat bereiken."

De sfeer op school is goed, vinden Harm en Hanneke, maar dat wil niet zeggen dat sommige zaken niet beter kunnen. Ze moeten blijkbaar wennen aan het projectonderwijs, denkt Harm. Soms is het moeilijk lokalen te regelen voor vergaderingen en hij zou meer computers willen. "Als straks de derdeklassers komen en iedereen moet verslagen maken, wordt het vechten", voorspelt hij. "En een ander

punt is nog: ik leer hier heel veel van, maar hoe zit het met de waardering in studiepunten?"

Lastig is inderdaad de afdekking van eindtermen en de legitimering van de toetsing. Ton Tissing, directeur mbo en vmbo, kan wel vertellen dat er vanuit KCE "positieve geluiden" zijn.

Handgereedschap

Het projectonderwijs wordt elk jaar beter, denken Harm en Hanneke. En datzelfde geldt waarschijnlijk ook voor een andere didactische vernieuwing: het leerwerktraject. Bedoeld voor de 'doeners', leerlingen die veel moeite met theorie hebben en die de school toch zo goed mogelijk wil voorbereiden op functioneren in een beroep.

Ad van Leeuwen, docent, toont het verdubbelde lokaal waar de twee- →

▲ Elise en Annelieke (met konijn) in de dierenverblijven, "het leukste plekje op school"

▲ Vier managers van de stichting ATN zijn bezig een nieuw jaar voor te bereiden. Dat betekent onder meer projecten zoeken en offertes maken. Staand: Joep Withagen, tweede van rechts zit Hanneke Verhage

jarige bol (maandag en dinsdag) en de leerwerktrajecten (rest van de week) zich afspelen. Het leerwerktraject is twee jaar geleden is begonnen en de BOL 2, met name bedoeld voor de vmbo'ers die na het leerwerktraject verder willen, vorig jaar. Van Leeuwen verzorgt samen met Lyda Vos 'beroepsondersteunende' vakken zoals Nederlands, wiskunde, computergebruik en mck. "We proberen om het werk, de praktijk, de stage het vertrekpunt te laten zijn."

Bijzonder van deze school waar hij nu voor het vierde jaar doceert, vindt hij de aandacht voor de individuele leerling en de vernieuwingsdrang. "Ze redeneren hier niet van: het gaat goed, laten we het zo houden, maar denken vooruit en blijven zich ontwikkelen." Zoals met de leerwerktrajecten.

Rob de Vos, die in bijna 25 jaar in vele functies ongeveer alle hoeken van de school heeft gezien, is daar nog intensiever bij betrokken. "Het is toch een heel ander didactisch con-

cept," vertelt hij. "We gaan veel meer uit van de vraag van de leerling." Dat zijn er nu 26, twee groepen van dertien. "Het eerste jaar vond ik het lastig om bedrijven te vinden, maar dat gaat nu beter."

"We proberen als ze dan hier op school komen, de koppeling naar het onderwijs aan te brengen. Het gaat vandaag bijvoorbeeld over handgereedschap. Dan weet je in je achterhoofd dat daar een eindterm bij hoort. Zij niet, maar wij wel."

Vriendinnen

Behalve projectonderwijs en leerwerktraject is ook de directie relatief nieuw. Ton Tissink, die formeel de dagelijkse leiding over vmbo en mbo heeft, begon hier zo'n drie jaar geleden. Charles Dams, afkomstig van de Groenschool in Den Bosch en hier opvolger van Jan Roose, is een maand of negen vestigingsdirecteur in Goes. De derde directeur op school is

Jeroen van Drie. Hij is verantwoordelijk voor het cursusonderwijs. We hebben ongeveer 1.035 leerlingen, vertelt Tissink. Ze komen vaak van ver. Bovendien "zit er veel water tussen" en zijn de busverbindingen moeizaam. Hij vertelt over een leerling die 's ochtends om kwart voor zes naast zijn bed staat om op tijd te komen. Dams probeert er als voorzitter van de Stichting Leerlingenvervoer wel iets aan te doen. Hij overlegt met andere scholen en bemiddelt met de busmaatschappij.

Annelieke fietst dagelijks zes kilometer naar Goes, maar voor Elise is de reis vanuit Bergen op Zoom een stuk verder. Een optie dichterbij huis viel af omdat er politiewagens voor de schooldeur stonden toen ze daar eens met haar ouders ging kijken. Hoewel ze er waarschijnlijk niets mee gaat doen, vindt ze vooral de groene vakken leuk. Er zijn excursies (vorig jaar naar de mosselen met vap en dit jaar naar een veiling) en zelfs motortechniek is de moeite. Bovendien wordt het gegeven door "een leuke leraar". Maar ook om andere redenen zijn ze gemotiveerd om naar school te gaan: "Je krijgt hier ook vriendinnen." Als Elise iets zou kunnen veranderen, dan zou ze het rodelen afschaffen en ook dat op school soms dorpen tegen elkaar in gaan.

Kanteling

Voor de directie zijn er andere prioriteiten. Mbo plant (akkerbouw, glas- tuinbouw en loonwerk) telt nog steeds 133 leerlingen, vertelt Tissink, maar dat neemt af. Bijzonder is wel dat er in het vmbo desondanks nog steeds onderscheid wordt gemaakt tussen open en gesloten teelten. "Bloem en dier groeien explosief", zegt Dams. "Onze zorg is wel, vooral bij dierverzorging, of de sector dat kan absorberen. Daarom proberen we toch zoveel mogelijk tegelijk een algemene kwalificatie te zijn, ze niet in een fuik laten lopen, maar een brede maatschappelijke ontwikkeling aan te bieden."

Voor de toekomst zijn er nog voldoende wensen. Groen College Goes wil dé groene school voor Zeeland zijn, speciaal voor leerlingen met een groene interesse. Een wens zou verder bijvoorbeeld een niveau-4 opleiding voor Dier zijn. En de school

Profiel Groen College Goes

Zeeland was en is nog steeds een akkerbouwprovincie. Veel granen, bieten, uien en zaden op de kleigrond. De boeren hebben altijd openstaan voor nieuwe teeltmethoden, ze hadden relatief grote bedrijven en veel mechanisatie. Er werken nu in de hele provincie nog ongeveer 8.000 mensen in de agrarische sector, steeds minder. Glastuinbouw wordt er gestimuleerd.

De eerste landbouwwinterschool in Nederland kwam behalve in Groningen hier in Goes, in 1893, de tijd dat landbouwonderwijs onder Binnenlandse Zaken viel. Langzamerhand werden er in Zeeland meer cursussen landbouw en landbouwhuishoudkunde georganiseerd en vanaf 1921 kwamen ook hier lagere landbouwscholen. De Zeeuwse landbouwmaatschappij (ZLM) bestuurde tot 1990 land- en tuinbouwscholen (en ook landbouwhuishoudscholen) op verschillende plaatsen in de provincie. Ze hadden van 1875 tot 1926 zelfs een 'wandelleraar' voor landbouwcursussen.

Het weekblad 'Ons Zeeland' pleitte in 1927 voor land- en tuinbouwonderwijs, bij uitstek geschikt voor 'kinderen uit den landbouwenden stand' en speciaal ook voor schoolwerktuinen, 'een prachtig middel om het onderwijs ongezoekt te doen aanpassen aan het milieu der kinderen van het platteland'. Leren is veel 'gemakkelijker en vruchtdragender' als het niet uit een boekje komt, maar in de natuur zelf gebeurt. Je zou kunnen zeggen dat de nieuwe onderwijsvormen (projectonderwijs en leerwerktraject) zoals ze nu in Goes worden uitgevoerd, nog steeds van deze visie getuigen: leren door doen.

Met de aoc-vorming gingen de las in Kapelle en, zoals het toen heette, de Rijks Middelbare Agrarische School in Goes, samen. De school, op een nieuwe locatie in Goes, werd onderdeel van Opleidingscentrum Holland-Zeeland, op 8 oktober 2001 omgedoopt tot Edudelta Onderwijsgroep. Aanvankelijk betrof dat de vestigingen in Goes, Sommeldijk en Barendrecht en nu ook een technische school in Middelharnis en OPDC de Vliedberg (school voor orthopedagogie).

Ongeveer 500 vmbo'ers telt de locatie nu en van de mbo'ers zitten er 350 in de BOL en 200 in de BBL. Het is, ondanks een recente uitbreiding, soms enigszins krap. Opleidingen zijn er voor groene ruimte, bloem, dierverzorging, paardenhouderij, plantenteelt en veehouderij.

wil een betere interne aansluiting. "We zijn nog teveel twee scholen", vindt Dams. "Er is veel doorstroming van het vmbo naar het mbo hier, maar onze ambitie is om dat met doorlopende leerlijnen te verbeteren."

De school werkt aan een 'kanteling' met flinke consequenties voor die aansluiting. Dams schetst de organisatie van drie units die het resultaat van dat proces moet zijn: een unit voor de basisvorming, dan één voor de beroepsgerichte leerwegen van het vmbo inclusief het leerwerktraject en de niveaus 1 en 2 van het mbo, en ten slotte een unit voor de kaderberoepsgerichte en gemengde leerweg en niveau 3 en 4 van het mbo. "Voor die units willen we de mogelijkheid

bekijken drie verschillende onderwijsconcepten te hanteren. Niet alleen organisatorisch, maar ook onderwijskundig is dat dan die kanteling." "Er is veel over gepraat", zegt hij. "Gaat het in één keer of komt er een experimenteerfase vooraf? Onze inschatting is dat als we in één keer kantelen het veel meer een organisatorische zaak blijft." De didactiek moet op de eerste plaats komen: BOL 2 zou de leidraad voor de aanpak in unit 2 kunnen zijn en de principes van het projectonderwijs kunnen dan als basis gelden voor unit 3. De unitvorming moet de beroepskolom versterken en ook de positie van de betere leerlingen verbeteren. "Het klinkt misschien arrogant, maar we vinden dat we dat zelf kunnen",

▲ **Ton Tissink (links) en Charles Dams: "We willen dé school in Zeeland zijn voor leerlingen met een groene interesse"**

zegt Dams. "We hebben wel steun, maar het moet óns concept en ónze kanteling zijn. Ons eigen proces." Universiteit Wageningen, heel geïnteresseerd in de aanpak van het projectonderwijs, adviseert bijvoorbeeld wel over de toetsing in het projectonderwijs. "Het is moeilijk om aan te tonen dat die leerlingen daar meer leren dan in de traditionele kaders."

"In de kanteling zie ik veel perspectief", zegt Dams. "Maar zorgen heb ik wel over de positie van het groen onderwijs in het algemeen. Ik vrees toch dat als aoc's onderdelen van roc's worden, eenzelfde ontwikkeling zich aftekent zoals die met groene afdelingen binnen scholengemeenschappen."

Stagebegeleiding

Terug naar de leerlingen. Wat zijn hun perspectieven? Voor Harm is het volgend jaar nog te vroeg om het akkerbouwbedrijf thuis over te nemen. Hij oriënteert zich op marketing- en managementopleidingen in het buitenland. Hanneke twijfelt nog over werk in een tuincentrum of tuintekenen op een hbo. Voorlopig storten ze zich met overgave op hun stichtingen. En Elise en Annelieke gaan nu eerst naar stagebegeleiding. ∞

Ton van den Born